

Mimoestetická funkce divadla – Fink – 22. dubna 2020

Martina Musilová

Vítám vás v dnešní hodině a těším se na nové příklady her!

V příloze máte můj "referát" :-), který ukládám rovněž do e-learningového kurzu.

Eugen Fink *Oáza štěstí*

22. dubna 2020

Německý fenomenolog Eugen Fink se pokusil, jak sám píše, o strukturální analýzu hry. Věnuje se několika momentům struktury hry, jako jsou: **rozkoš ze hry, smysl hry, imaginární dimenze hry, herní obec, hračka, zdvojení ve hře, tvořivost hrajícího si a symbolické jednání.**

Svou studii *Oáza štěstí* publikoval v roce 1957. Roger Caillois vydal svou knihu, v níž se věnuje kategorizaci her, v roce 1958. Oba tyto autoři v určitých ohledech navazují na Johana Huizingu, jenž vydal svou knihu *Homo Ludens* v roce 1938. Dvacetiletý přerov jistě způsobila 2. světová válka.

Smysl hry

- Fink tvrdí, že hrou se stává jednání teprve, když se mu dostává schválně vytvářeného smyslu. Pouhé protahovací cvičení s míčem není ještě hrou. Pokud si ale začneme s míčem házet tak, že např. levá ruka míč vyhazuje a pravá ruka jej chytá, a pak zpět,

Připojený soubor Wordu: Fink-Oaza stesti-referat Musilova. Kliknutím otevřete náhled na celou stránku.

Kristýna Loužecká

Hezké odpoledne všem :-)

Pokusím se odpovědět na otázku položenou v referátu. Automaticky mi jako první vytanula na mysl studie Jindřicha Honzla "Pohyb divadelního znaku". V této studii Honzl popisuje jak herec svým chováním a jednáním na jevišti (pohybem, slovy) dokáže proměnit třeba lavici v auto a podobně.

Adéla Kumhálová [odpovídá uživateli Kristýna Loužecká](#)

Ano, Honzl mě napadl taky.

Martina Musilová

Výborně, Kristýno!!!

Tento automatismus se vám bude u postupové zkoušky hodit. :-)

Honzl čerpá z divadelní praxe avantgardistů, Fink domýšlí fenomenologicky. Oba se ale dotýkají téhož jevu.

Martina Musilová

Adéle též.

Martina Musilová

Nevím, zda čekáte na nějaké další podněty k diskusi, proto raději nabízím. Jaké "hračky" jakožto nástroje hry vás ještě napadají?

Kristýna Businská

Mě ještě kromě Honzla napadl text Jiřího Veltruského - Člověk a předmět na divadle. Veltruský se sice zabývá trochu něčím jiným, nicméně nějaká asociace proběhla a já si na tento text vzpomněla.

Martina Musilová

Ano, i Veltruský se mu věnuje.

Adéla Kumhálová [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

S faktem, že se nemusí jednat pouze o skutečný fyzický předmět, se mi vybavilo klasické slůvko "štronzo", při jehož vyřčení jsme jako děti automaticky zastavily a dokud nezaznělo slovo jiné (už si nevybavím, jaké to bylo...), nesměly jsme se pohnout.

Martina Musilová

Ano, Adélo, hezký příklad. Hračkou je slovo, nadto s magickou funkcí, protože nás zmrazí v pohybu a zakleje do sochy.

Já to hraji se svými italskými pubertálními neteřemi a synovcem doted', když jsme na výletě. To druhé slůvko je "kakatomále". Ono to je pro Italy děsně vtipné, protože "stronzo" znamená "hov...ko" a "cagato male" (kagátomále) znamená špatně se vykakat. Myslím, že to s tímto odkazem na italštinu kdysi vymyslel Vl. Dvořák v Televarieté a pak se hra ujala obecně.

Adéla Kumhálová

K rozkoši z hry a uváděnému příkladu, "jak rádi se oddáváme tragickému zážitku", mě napadá např. táborové vyvolávání duchů. De facto se jedná o hru, ale s puncem možného "nebezpečí"...

Martina Musilová

Hm. Nějak nám diskuse neproudí, účast je také jen poloviční.

Tak zkusím jiný podnět. V textu Fink píše o zdvojení ve hře a o vědomí hráče, že jde o hru. Toto vědomí se ztrácí a opět vynořuje. Jako hrající si (slepou bábu) mohu být zároveň slepou bábou. Mohu se ve své roli ztratit, mohu si ji ale i uvědomit. Dokonce mohu říct "už mne to nebaví" a své hraní skončit, čímž potvrzuji, že vím, že to byla pouze hra.

Kteří divadelníci na zvýraznění tohoto zdvojení hráče(herce) a postavy(role) posatvili základ své poetiky či vize divadla? Nápoděda - jeden byl Francouz, druhý Němec.

A který naopak chce vědomí tohoto zdvojení co nejvíce setřít? Tento byl zase Rus.

Adéla Kumhálová

Napadá mě Brechtovo divadlo?

Kristýna Businská [odpovídá uživateli](#) **Adéla Kumhálová**

Přesně, Brecht a zcizovací efekt.

Martina Musilová

Ano, vyvolávání duchů a rozkoš ze strachu je pěkný příklad. Během mých studií u mne v podnájmu bydlela Američanka s 100%-ním irským původem. A když mi jednou vyprávěla irské strašidelné historky, tak jsem pochopila keltskou rozkoš ze strašení a všechny ty hororové filmy, které z ní vycházejí.

Kristýna Businská

A Stanislavský naopak chce toto zdvojení setřít.

Martina Musilová

Výborně! Ano Brecht!

Zcizení je např. vystoupením z role, okomentováním právě proběhlého jednání. Těžší z vědomí hry. Proto je též Brechtovo divadlo vnímáno jako intelektuální. Pracuje se zvědomováním hry. Hlavně neuvznout v iluzi.

A přidávám, ano Stanislavskij! Který vyzývá herce, aby jednal sám za sebe v daných okolnostech hry (se svými city, vůlí, asociacemi).

Kristýna Loužecká

Ke strašení mě napadá japonské divadlo Kabuki, které bylo hrané především pro měšťany. Rádi se strašili hororovými hrami hlavně v létě, protože Japonci věří, že hrůza je ochladí :-)

Kristýna Businská [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

A co ten Francouz?

Adéla Kumhálová [odpovídá uživateli](#) **Kristýna Businská**

Ten mě právě taky nenapadá...

Martina Musilová

Odkaz na kabuki je velmi zajímavý. To jsem nevěděla, že to mají tak sifistikované.

Francouz je staršího data. 18. století

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

oprava: sofistikovane

Martina Musilová

Iniciály DD

Adéla Kumhálová

Z 18. století, Francouz mě napadl Denis Diderot, ale nenašla bych konkrétní příklad...

Kristýna Businská [odpovídá uživateli](#) **Adéla Kumhálová**

Mám o stejně, jméno vyskočilo hned, ale nedokážu si to obhájit.

Adéla Kumhálová [odpovídá uživateli](#) **Kristýna Businská**

Jsem ráda, že nejsem jediná s podobnou asociací... :-)

Martina Musilová

Uf! Konečně!

Diderot ve svém Hereckém paradoxu tvrdí, že hercovy slzy kanou z mozku. Svou hru má promyšlenou, aby zapůsobila co nejlépe na diváka. Herec nemusí být dojatý svou hrou, podstatné je, aby byl dojat divák.

Martina Musilová

Mám další výzvu:

Hraje se hokejový zápas. Nejlépe si představit zámořskou NHL. A během této hry dojde ke rvačce všech hráčů z obou týmů. Jak se má tato rvačka ke hře? Patří do hry nebo ne?

Kristýna Loužecká

Podle mě do hry nepatří, protože rvačka nemá žádná pravidla, na rozdíl od hokejového zápasu.

Adéla Kumhálová

Prvoplánově bych řekla, že ne (takové rvačky jsou penalizovány --> dochází k porušování pravidel, je to "nesportovní chování", může dojít ke zranění apod.), na stranu druhou to dokazuje obrovský zápal do hry a skutečnost, že na hře a výsledku hráčům záleží...

Martina Musilová

Neřekla bych, že rvačka nemá pravidla. Například se perou týmy mezi sebou, nikdy se neperou mezi sebou hráči jednoho týmu. A pak tam mají drobná interní pravidla, např. jednou z největších potup je stáhnutí dresu a přetáhnutí přes hlavu.

Martina Musilová

Já si také myslím, jako Adéla, že tyto rvačky dokazují zápal pro hru, vystupňování agonálního principu do té míry, že jsou překročena pravidla hry. A pak teprve je možné uvažovat, že rvačka hru ničí.

Kristýna Businská [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

Podle mě záleží z na úhlu pohledu. V očích diváka bych řekla, že ne. Diváka zajímá hra, kdo dá gól atp. Z pohledu hráče bych zas řekla, že ano. Pravděpodobně podnět rvačky vzešel ze hry a na její pokračování bude mít vliv. Někdo bude možná potrestán a půjde na trestnou lavici nebo tak něco.

Adéla Kumhálová

V tomhle je zajímavé, jak vlastně globálně shodně všichni odsuzují rvačky ve sportu, což mě vede k myšlence, proč nikdo takhle nepohlíží na box a podobné druhy sportu? Na první dobrou by člověk řekl: "Násilí jak násilí!" Může to být způsobeno tím, že v bojových sportech je přeci jen přítomen prvek jakýchsi pravidel?

Martina Musilová

Také mne napadla souvislost s tresty v hokeji. To, že jsou zahrnuty do pravidel, poukazuje na to, že rozhodčí musí nastavovat hranici, kdy se ještě jedná o jednání ve hře a kdy už je jednání překročením pravidel. Napadlo mne to u bránění tělem, které je v pořádku. Pokud ale obránce svým tělem hodí útočníka na mantinel, pak už je to za to trest.

Martina Musilová

Určitě je to danými pravidly. V boxu nepř. nesmíte dát úder pod pás (od toho je slovo "podpásovka" v běžné mluvě).

Martina Musilová

Příklady s rvačkami měly upozornit na propadnutí hře a neschopnost z ní vystoupit. Zde evidentně kvůli propadnutí afektu.

Ráda bych se ještě dotkla momentu imaginativnosti hry a vytvoření si imaginárního světa. Mám ráda příklad jedné naší studentky, která zároveň pracovala v mateřské školce v Kroměříži. Vyprávěla nám, jak si kluci ve školce hráli na hasiče. A když bylo poobědové spaní, tak malý Honzík ležel s otevřenýma očima. Ona se ho zeptala, proč nespí. A on ji odpověděl, že nemůže, protože má hlídku.

Tady je i vidět, jak se prolíná reálný prostor a čas s časem a prostorem imaginárním.

Martina Musilová

Žádná z vás si jako dítě nestavěla bytečky, stany, bunkry či doupata např. v posteli, na stromě, pod stolem?

Adéla Kumhálová

Já ano, všechno z Vámi zmiňovaného, jen bych nerada odpovídala pořád jen já alá Hujer... :-)

Kristýna Loužecká

To mi připomnělo jeden zážitek z tábora, kde jsme před několika lety s kamarády hráli LARP (Live Action Role Play). Je to hra, která má svůj příběh a svoje postavy, ale neexistuje žádný text. Každý z nás byl tak ponořený do příběhu, hráli jsme svoje postavy a příběh pro sebe, protože LARP se hraje bez diváků. Nepamatuji se, že by někdo z nás z role vystoupil, dokud hra neskončila, což bylo velice zajímavé.

Martina Musilová

Adélko, jste i vtipná! :-) Děkuji, že reagujete. Alespoň mám pocit, že u počítače nejsem sama. Ty internetové diskuse jsou dost průkazné - ukazují, jak je kdo aktivní, kdo se zúčastnil apod. Takže máte body k dobru.

Kristýna Businská [odpovídá uživateli](#) Martina Musilová

Samozřejmě ano.

Napadlo mě, že když jsem hlídala o devět let mladšího brášku, tak abych ho dostala někam na vzduch na procházku, hráli jsme si na hrdiny, kteří zachraňují svět. Po cestě jsme bojovali s různými příšerami a nepřáteli. Kolikrát jsme byli venku i několik hodin a ve svých rolích jsme vydrželi i později doma až do večera.

Martina Musilová

A jakou hru jste hráli?

Já jsem jednou zorganizovala LARP pro studenty v semináři Teatralita veřejných událostí. Hráli jsme něco o vztazích a zvířátkách. Já byla jakousi kočičkou se salkem, které bylo metaforou drog. Moc mne to nebavilo, stále jsem vypadávala ze hry a tvrdila o sobě, že mám ráda Brechta.

Martina Musilová

To s tím bráškou je moc hezké. Okolní svět vůbec netuší, že hrajete hru a podle nějakých pravidel, jen se občas diví, že děláte něco divného.

Kristýna Loužecká [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

My jsme hráli detektivku v blázinci, takže to nás hodně bavilo a chvílkami mi připadalo, že se ztrácíme ve svých rolích, kamarády jsem skoro nepoznávala. :-)

Martina Musilová

S tím bráškou mi to připomenulo režiséra Petra Lébbla. On byl hodně hravý a divadelní zkoušky s ním byli pro herce právě velkou výpravou do takovýchto her. Alespoň tak mi to říkává Majda Sidonová ze Zábřadlí.

Adéla Kumhálová

Co do rolí ve hrách se mi vybavila hra Městečko Palermo. Každý má svou roli, každý má svůj "úkol". Je to hra velmi zaměřená na pozornost, pokud někdo prozradí svou roli, vlastně hru kazí všem ostatním...

Martina Musilová

Ano, Městečko Palermo, je také pěkný příklad.

Zdá se, že se čas našeho setkání naplnil (a já si půjdu dát kafe :-)). Příští hodinu začínáme nové téma Divadlo jako schola ludus. Na Komenského také nemá nikdo referát, takže opět udělám výkop já. Pomýšlím na pořízení "exemplárního videa", tak mi, prosím, držte palce, abych to technicky zvládla.

Na shledanou za týden opět zde!